

søgelsen blev foretaget under socialdemokratisk regering). I undersøgelsen er også gengivet forvaltningens/embedsmændenes vurderinger af en række centrale politiske spørgsmål hhv. vurderinger af magtens fordeling.

Søren Viemose Lobbyisme Gyldendal, 1990

I de indledende afsnit gives en oversigt over den særegne danske (skandinaviske) lobbyisme. Grundet de danske interesseorganisationers tætte integration i det politiske system har en mere traditionel ekspertbåret lobbyisme udviklet sig sent. Arbejdet har været varetaget af valgte ledere. Organisationernes eksperter og ministeriernes eksperter forhandler med hinanden.

Tænketanke og private forskningsinstitutter er måske sammen med eksperterne ved at blive en ny del af samspillet mellem organisationer og det politisk-administrative system. En del af den viden, lobbyisten stiller til rådighed, kunne måske også produceres i embedsværket. Det foreslås som et modtræk mod den stigende magt, som tilfalder de nye organisationsfolk.

Et andet komplicerende forhold er blevet fremholdt for nylig: Måske er kategorier som politiker, embedsmand, organisationsleder osv. for generelle. Det er vist for organisationer og sektorer, men *Torben K. Jensen, Politik i praksis, Samfundslitteratur 1993*, viser, at politikere i selvforståelse og i praksis også reagerer, handler og influerer meget forskelligt. Der søges opstillet en typologi på baggrund af interview med folketingspolitikere, som støtter og komplicerer sektoriseringstesen.

En enkelt politiker har i perioden givet sin vurdering af forholdet mellem ministre og embedsmænd, *Poul Nielson, Politikere og embedsmænd, Danmarks Forvaltningshøjskoles forlag, 1991*. Han beskæftiger sig især med de nye forhold, som sætter den klassiske model for samspillet under pres.

Til de tidligere nævnte forandringer i det politiske system skal i vurderingen af denne undersøgelse også lægges de fundamentale nye forhold blandt mange store interesseorganisationer. Buksti understreger selv foranderligheden i indflydelsen og forskelligheden mellem sektorerne og dermed i samspillet. (Jf. ovenfor om Munk Christiansen, Organisationernes rolle).

I denne forbindelse skal nævnes et element i *Ole P. Kristensens afhandling Væksten i den of-*

fentlige sektor, Jurist- og økonomiforbundets forlag, 1987. I en spørgeskemaundersøgelse fra 1980 (refereret i kapitel 3) undersøges bl.a. embedsmændenes »bidrag« til asymmetrien i de offentlige udgiftsbeslutninger. Problemet opstår ved, at de kræfter, der støtter udgiftsbeslutninger er systematisk stærkere end de kræfter, der modarbejder stigende udgifter. Et eksempel i relation til centraladministrationen er, at der i forvaltningen til stadighed produceres meget detaljerede forslag til forbedringer og udvidelser af de offentlige aktiviteter, mens der ikke på samme måde automatisk produceres spareforslag. Undersøgelsen bekræfter eksistensen af asymmetrien og viser bl.a., at embedsmændene samtidig med at de mener, at det samlede udgiftsniveau er for højt, ikke mener at besparelser kan finde sted inden for deres område. (Undersøgelsen er for så vidt angår embedsmændenes holdninger desværre som nævnt under Damgård 1984 problematisk).

Også *Jørgen Grønnegård Christensen* gennemførte i slutningen af halvfjerdserne en undersøgelse af embedsmænds holdning til deres omgivelser, herunder en vurdering af interesseorganisationer og Folketingets stående udvalg. (Kapitel 7 i *Centraladministrationen: Organisation og politisk placering, Jurist- og økonomiforbundets forlag, 1980*). Konklusionen understreger samspillet tætte og stabile karakter, samt etableringen af uformelt normsæt, der er sideordnet med de formelle regler og som gør inddragelsen af interesseorganisationer til ikke blot en regel men en pligt.

Jens Hoff (red.) Stat, kultur og subjektivitet - elementer til en moderne klasseanalyse, Forlaget politiske studier, 1985 indeholder studier af Jens Hoff, Sven Bislev og Jørgen Goul Andersen, som søger at foretage en bredere bestemmelse af de offentligt ansattes interesser, differentieringen imellem dem og udviklingen af deres organisationer. *Hans Jørgen Nielsen og Jens Hoff, Offentligt ansattes faglige aktivitet og holdninger, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet, Forskningsrapport 1991/3* finder, at især de »godt uddannede« er bedre organiseret set i relation til den private sektor og i international sammenligning. Den bedre organisering tjener både de ansatte og arbejdsgiveren.

Udviklingen fra den mere entydige funktion som embeds- og tjenestemand til statslig lønar-